

VAI TRÒ CỦA NHÀ NƯỚC TRONG VIỆC HỖ TRỢ NẠN NHÂN CỦA TỘI PHẠM MUA BÁN NGƯỜI: KINH NGHIỆM CỦA HUNGARY

PHẠM VIỆT NGHĨA*

Hungary là quốc gia nguồn và trung chuyển của tội phạm mua bán người với mục đích chính là bóc lột tình dục và bóc lột lao động. Tổ chức Cảnh sát Liên minh châu Âu (Europol) đã liệt kê Hungary cùng với Bulgaria, Romania và Nigeria là bốn quốc gia trọng điểm của nạn mua bán người để bóc lột tình dục trong những năm gần đây. Xuất phát từ tình hình của một quốc gia thường phải đối mặt với nguy cơ gia tăng nhập cư bất hợp pháp, Nhà nước Hungary đã có những chính sách nhằm hạn chế những rủi ro cũng như cung cấp những dịch vụ hỗ trợ nạn nhân của tội phạm mua bán người, khắc phục những hậu quả mà loại tội phạm này mang đến.

Từ khóa: Hỗ trợ nạn nhân, nhà nước, Hungary, tội phạm mua bán người.

Ngày nhận bài: 09/6/2021; Biên tập xong: 20/6/2021; Duyệt đăng: 30/6/2021

Hungary is a source and transit country of human trafficking, for the primary purpose of sexual and labor exploitation. The European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) has listed Hungary together with Bulgaria, Romania and Nigeria as four hot spot countries of human trafficking for sexual exploitation in recent years. Given the fact that Hungary is a country that often faces increases in illegal immigration, the Hungarian State has adopted policies to limit these risks, provide support services, and help victims of human trafficking overcome the consequences that this type of crime brings.

Keywords: Victims assistance, the state, Hungary, human trafficking crimes.

1. Các kênh cung cấp dịch vụ hỗ trợ nạn nhân của tội phạm mua bán người

Ở Hungary, các dịch vụ hỗ trợ nạn nhân được cung cấp rộng rãi và miễn phí ở tất cả các văn phòng chính phủ của từng hạt và thủ đô (Budapest). Từ ngày 01/3/2020, các văn phòng này sẽ có quyền trực tiếp cung cấp gói hỗ trợ về tài chính tức thời ngay sau khi xác nhận được danh tính nạn nhân. Trong trường hợp nạn nhân có đủ các điều kiện để nhận được tiền viện trợ của Nhà

nước, các văn phòng này đóng vai trò là cơ quan hỗ trợ (như hỗ trợ các nạn nhân trong việc nộp đơn); trong đó, chỉ văn phòng Chính phủ tại thủ đô là cơ quan duy nhất có thẩm quyền quyết định các trường hợp nạn nhân có đủ các điều kiện nhận khoản tiền viện trợ này.

Bên cạnh đó, Bộ Tư pháp Hungary đã thành lập sáu Trung tâm hỗ trợ nạn nhân ở Budapest (tháng 6/2017), Szombathely, Miskolc (tháng 3/2018), Pécs (tháng 7/2020), Szeged và Kecskemét (tháng 12/2020) với mục đích làm cho các dịch vụ hỗ trợ nạn nhân được biết đến với phạm vi rộng nhất có thể trong xã hội và ở mức cao nhất có thể cho các nạn nhân. Nhiệm vụ chính của các trung tâm này là cung

¹ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/member-states/hungary_en;

² Trong 6 tháng đầu năm 2020, các cơ quan chức năng của Hungary đã phát hiện 13.189 trường hợp tìm cách nhập cảnh bất hợp pháp vào Hungary và đã khởi tố 161 đối tượng liên quan hoạt động buôn người. Nguồn: <https://baotintuc.vn/the-gioi/hungary-canh-bao-nguy-co-gia-tang-nhap-cu-bat-hop-phap-20200630110626236.htm>.

* Thạc sĩ, Khoa Pháp luật hình sự và Kiểm sát hình sự, Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội

cấp cho người dân những thông tin chi tiết về hệ thống, dịch vụ hỗ trợ nạn nhân và các tổ chức đối tác tham gia hỗ trợ nạn nhân. Bộ Tư pháp Hungary cũng nâng cao khả năng hỗ trợ nạn nhân thông qua các khóa đào tạo, hội nghị và hợp tác với các tổ chức đối tác.

Ngoài ra, trong khuôn khổ của hoạt động hỗ trợ nạn nhân, Bộ Tư pháp Hungary đã thiết lập Tổng đài hỗ trợ nạn nhân (+36-80-225-225) vào năm 2011, có thể liên lạc miễn phí và hoạt động liên tục 24 giờ mỗi ngày. Nhiệm vụ chính của đường dây này là để đảm bảo tính kết nối và khả dụng liên tục của dịch vụ hỗ trợ nạn nhân, giúp nạn nhân có thể nhận được thông tin và được tư vấn kịp thời vào bất kỳ thời điểm nào phù hợp với tình hình cá nhân của họ. Với khoảng 10.000 cuộc gọi mỗi năm, Tổng đài hỗ trợ nạn nhân được xem là hình thức dịch vụ hỗ trợ nạn nhân lớn nhất trong cả nước.

Tính từ đầu năm 2020 đến ngày 01/11/2020, có 1.723 nạn nhân đã liên hệ trực tiếp với các Trung tâm hỗ trợ nạn nhân, 1.042 nạn nhân đã sử dụng các dịch vụ hỗ trợ của các văn phòng chính phủ, Tổng đài hỗ trợ nạn nhân đã nhận được 9.693 cuộc gọi³.

2. Các loại dịch vụ hỗ trợ nạn nhân của tội phạm mua bán người

Tất cả các dịch vụ hỗ trợ nạn nhân của tội phạm mua bán người tại Hungary hiện được cung cấp theo cách thức “tuỳ chọn”, nghĩa là trên cơ sở thông tin nhận được từ cảnh sát hay do nạn nhân tự tìm kiếm được qua các nguồn khác nhau, nạn nhân có thể tự quyết định có liên hệ với các dịch vụ hỗ trợ này để nhận được sự giúp đỡ hay không. Các loại dịch vụ hỗ trợ cụ thể cũng được xác định dựa trên tính chất,

mức độ nguy hiểm cho xã hội của từng trường hợp phạm tội mua bán người cụ thể, tác động của tội phạm đối với nạn nhân hay hoàn cảnh của nạn nhân...

2.1. Hỗ trợ về tư vấn

Hỗ trợ về tư vấn là dịch vụ giúp đỡ nạn nhân của tội phạm mua bán người nhận biết được các thông tin cần thiết và thực hiện các quyền cơ bản của họ như chăm sóc sức khoẻ, bảo hiểm y tế, phúc lợi xã hội, các trợ cấp của Nhà nước... tùy theo tình trạng và mức độ cần thiết với nhu cầu của họ. Các hình thức hỗ trợ về tư vấn phổ biến bao gồm: Cung cấp thông tin, tư vấn pháp lý, tư vấn tâm lý và những tư vấn khác.

Cung cấp thông tin: Dịch vụ hỗ trợ cung cấp thông tin có thể được cung cấp cho bất kỳ người nào, bao gồm nạn nhân của tội phạm và kể cả những người muốn biết thêm thông tin về các dịch vụ hỗ trợ nạn nhân và cách thức hoạt động của các trung tâm hỗ trợ. Những người quan tâm có thể nhận được những thông tin này tại các quầy thông tin, khu vực khách hàng hoặc cũng có thể thông qua tổng đài và email. Họ có thể được cung cấp những thông tin này mà không cần phải có bất kỳ văn bản, giấy chứng nhận nào của các cơ quan có thẩm quyền.

Tư vấn pháp lý: Nạn nhân của tội phạm mua bán người sẽ được cung cấp thông tin về các quyền và lợi ích cơ bản của họ; đồng thời, nhận được những tư vấn pháp lý sơ bộ khi họ cần sự trợ giúp để tố cáo những hành vi phạm tội hoặc khiếu nại với các cơ quan có thẩm quyền.

Tư vấn tâm lý: Dịch vụ hỗ trợ nạn nhân cũng cung cấp những hỗ trợ về mặt tinh thần, tâm lý của nạn nhân. Trong một số trường hợp cần thiết, sẽ có chuyên gia tâm lý giúp đỡ nạn nhân trong việc vượt qua

³ <https://csalad.hu/projektek/ke-tuj-aldozatsegito-kozpont-nyilik>.

những tổn thương về tâm lý do hành vi phạm tội gây ra.

Những tư vấn khác: Những loại tư vấn khác bao gồm giúp nạn nhân liên hệ với các công ty bảo hiểm, hỗ trợ nạn nhân trong việc tải xuống và điền các mẫu văn bản, sắp xếp các cuộc hẹn với các cơ quan có thẩm quyền hoặc các tổ chức khác cho nạn nhân...

2.2. Hỗ trợ về tài chính tức thời

Nhà nước Hungary hằng năm đều có gói trợ cấp về tài chính tức thời nhằm khắc phục kịp thời tình trạng “khủng hoảng” của nạn nhân trong vòng 08 ngày kể từ khi hành vi phạm tội xảy ra. Sự hỗ trợ này có thể được cung cấp để giúp nạn nhân giảm bớt những chi phí liên quan đến chỗ ở, quần áo, chi phí đi lại và sinh hoạt, cũng như những chi phí y tế. Hỗ trợ về tài chính tức thời khác với dịch vụ viện trợ về tài chính của Nhà nước vì mục đích của nó không phải là để làm giảm bớt những thiệt hại về tinh thần hoặc thể chất mà hành vi phạm tội đã gây ra cho nạn nhân. Số tiền hỗ trợ được xác định dựa trên cơ sở hoàn cảnh cụ thể của từng nạn nhân và dựa vào khoảng thời gian bao lâu nạn nhân không thể tự giải quyết được các vấn đề tài chính của mình.

Mức viện trợ tối đa bằng 43% tổng thu nhập bình quân hằng tháng theo nền kinh tế quốc dân do Cục Thống kê Trung ương Hungary công bố. Mức viện trợ tối đa cho mỗi nạn nhân vào các năm 2020 và 2021 lần lượt là 141.875 Forint (tương đương 11.000.000 đồng) và 158.168 Forint (tương đương 12.260.000 đồng)⁴.

2.3. Hỗ trợ xác nhận tình trạng là nạn nhân của tội phạm

Nạn nhân của tội phạm mua bán người có thể gửi yêu cầu đến các trung tâm dịch vụ hỗ trợ nạn nhân để xin các giấy tờ,

tài liệu chứng nhận họ là nạn nhân của tội phạm. Nạn nhân có thể yêu cầu giấy chứng nhận này vào bất cứ thời điểm nào và vì bất kỳ lý do gì. Việc được cung cấp giấy xác nhận tình trạng của nạn nhân sẽ giúp họ có thể sử dụng được các viện trợ khác của Nhà nước hoặc của các cơ quan, tổ chức khác, được xin cấp lại những giấy tờ, tài liệu cá nhân đã bị mất...

2.4. Trợ giúp pháp lý

Dịch vụ trợ giúp pháp lý bắt đầu hoạt động từ ngày 01/4/2004 nhằm tạo ra một dịch vụ trợ giúp dành cho những nạn nhân của tội phạm, trong đó có nạn nhân của tội phạm mua bán người. Họ có thể nhận được những sự trợ giúp pháp lý chuyên sâu trong khi giải quyết những tranh chấp hoặc trong quá trình tố tụng hình sự. Khác với những tư vấn pháp lý trong dịch vụ hỗ trợ về tư vấn đã nêu, dịch vụ trợ giúp pháp lý chỉ được cung cấp tại các văn phòng Chính phủ ở các hạt và thủ đô. Việc yêu cầu nhận sự trợ giúp pháp lý cũng cần đến giấy xác nhận tình trạng là nạn nhân của tội phạm được nêu ở trên.

Trong trường hợp nạn nhân cần nộp các đơn yêu cầu, đơn tố cáo... để bắt đầu các thủ tục tố tụng hoặc để yêu cầu khắc phục những thiệt hại do tội phạm gây ra cho họ hoặc thiệt hại đến các quyền hoặc lợi ích liên quan đến họ thì các việc trợ giúp soạn ra các loại đơn này cũng được cung cấp miễn phí nếu thu nhập hằng tháng của nạn nhân được chứng minh là không vượt quá hai lần mức lương cơ bản. Vào các năm 2020 và 2021, số tiền này lần lượt là 283.750 Forint (tương đương 22.000.000 đồng) và 316.336 Forint (tương đương 24.525.000 đồng)⁵.

2.5. Tiền viện trợ từ Nhà nước

Nạn nhân của tội phạm mua bán người cũng có thể yêu cầu Nhà nước cung

⁴https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2021/02/ECO_HUNGARY_Final-version-HUNG_2February2021.pdf.

⁵ https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2021/02/ECO_HUNGARY_Final-version-HUNG_2February2021.pdf.

cấp một khoản tiền viện trợ cho những thiệt hại về tinh thần hoặc thể chất của họ. Tuy nhiên, Nhà nước chỉ cung cấp những khoản viện trợ này cho những nạn nhân đáp ứng được các yêu cầu nhất định, đó là những người có mức bình quân thu nhập hằng tháng không vượt quá hai lần mức lương cơ bản hoặc là những người đang bị phụ thuộc về mặt xã hội như đang nhận tiền trợ cấp tuổi già, đang chăm sóc trẻ nhỏ tại gia đình, đang tị nạn tại Hungary... Trong những trường hợp này, nạn nhân phải có giấy xác nhận là nạn nhân của tội phạm mua bán người, các giấy tờ, tài liệu giám định thương tật cần thiết.

Số tiền viện trợ tối đa từ Nhà nước dành cho mỗi nạn nhân vào các năm 2019 và 2020 lần lượt là 1.915.755 Forint (tương đương 148.300.000 đồng) và 2.128.125 Forint (tương đương 165.000.000 đồng)⁶.

2.6. Hỗ trợ chỗ ở

Nhà nước cung cấp dịch vụ hỗ trợ chỗ ở (có sự bảo vệ nếu cần thiết) cho một người được xác định là nạn nhân của tội phạm mua bán người, là người có quốc tịch Hungary hoặc là người nước ngoài có thể cư trú ở Hungary, bất kể các thủ tục tố tụng hình sự đã được tiến hành hay chưa. Các chỗ ở dành cho nạn nhân này không phải do các văn phòng chính phủ hoặc Trung tâm hỗ trợ nạn nhân cung cấp mà do các cơ sở lưu trú được Nhà nước ký hợp đồng.

OKIT⁷ (+36-80-205-520) là một tổng đài dịch vụ điện thoại khẩn cấp 24/24 do Bộ Nguồn nhân lực Hungary quản lý, giúp làm cầu nối liên lạc giữa nạn nhân với các cơ sở lưu trú để cung cấp cho nạn nhân những thông tin về các điều kiện và quy

định của cơ sở đó. Tại OKIT, các nhân viên xã hội được đào tạo đặc biệt sẽ trả lời các cuộc gọi và sàng lọc ra các trường hợp có thể nhận được dịch vụ trợ giúp về chỗ ở.

Trong trường hợp nạn nhân của tội phạm mua bán người quyết định sử dụng một chỗ ở trong các cơ sở lưu trú được cung cấp, nhân viên của OKIT sẽ liên hệ với những người điều hành các cơ sở đó và hỗ trợ liên lạc với nạn nhân để đảm bảo sự an toàn của nạn nhân trong quá trình di chuyển và việc tiếp nhận nạn nhân vào cơ sở lưu trú.

Dịch vụ này có thể được cung cấp cho nạn nhân của tội phạm mua bán người để giúp họ bắt đầu tái hòa nhập với xã hội nhưng trong thời hạn lưu trú tối đa là 90 ngày. Thời hạn này có thể được gia hạn thêm một lần, tối đa là 90 ngày.

Hungary có một quy định đặc biệt được áp dụng cho các trường hợp nạn nhân là công dân của nước thứ ba (không phải là người có quốc tịch Hungary hoặc là người nước ngoài đang có thể cư trú ở Hungary). Nếu nạn nhân của tội phạm mua bán người là công dân của nước thứ ba, họ có thời gian suy nghĩ là một tháng để quyết định có hợp tác với cơ quan có thẩm quyền của Hungary trong việc phát hiện tội phạm hay không. Họ được cấp giấy phép cư trú tạm thời trong thời gian suy nghĩ và trong thời gian hợp tác với chính quyền. Ý nghĩa của thời gian suy nghĩ này nằm ở việc sau khi được xác định là nạn nhân, họ sẽ được đưa tới một chỗ ở an toàn và có một môi trường phục hồi để bình tĩnh lại. Một tháng là thời gian đủ để nạn nhân bị sang chấn tâm lý có thể tổng hợp lại suy nghĩ của mình và đưa ra những lời khai hữu ích cho các cơ quan có thẩm quyền. Thời gian suy nghĩ chỉ có thể phát huy tác dụng nếu nạn nhân dành khoảng thời gian này trong một môi trường mà họ nhận được sự hỗ trợ, tránh xa môi trường mà họ đã trở thành nạn nhân./

⁶https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2021/02/ECO_HUNGARY_Final-version-HUNG_2February2021.pdf;

⁷ Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (tạm dịch: Tổng đài Thông tin và Quản lý khủng hoảng quốc gia).